

Metsavendade auks ja mälestuseks avati tahvel ning punker

Väike-Maarja lähisel Lebavere laanes, mõnisada meetrit RMK Eestit läbivast metsateest, ootab avastamist taastatud metsavennapunker. Laupäeval avati pidulikult nii punker metsas kui ka mälestustahvel Väike-Maarja kirikus.

KATRIN UUSPÖLD

katrin.uuspold@virumaateataja.ee

Kaljo Tamme mälestuste kohaselt ehitati paarkümmend aastat tagasi Väike-Maarja lähisele Lebavere metsa metsavennapunker. Nüüd on see taastatud. Kaljo Tamme vend Martin Tamm varjas end sealse metsas aastatel 1944–1954 ning üks tema punkritest oli tööpoolest praegusest punkrist pisut eemal. Kus täpselt, on muutunud maastiku tõttu keeruline kindlaks teha.

Koos Kaljo Tammega oli laupäeval metsavennapunkrit uudistamas tema lapselaps Grete Tamm, kes oli kaasa võtnud neljanda põlve esindaja, aasta-se poja Jaani.

“Kui poeg kasvab, siis hakkab talle edasi rääkima neid lugusid, mida minule on räägitud, sellist pärandit tuleb hoida. Punker on võimalus saada mingigi ettekujutus nende jaoks, kes ei ole metsavendluse juttudega üles kasvanud,” kõneles Grete Tamm, kelle vanaisa Kaljo üheksaastaselts metsas oma venda varjama hakkas.

“Üks asi on see, mida räägitakse ajalootunnis, teine asi see, mis tunded sellega kaasas käisid. Mis tunne on väikesel poisil minna üksi läbi pimedas metsas. Kui perekonda ähvardatakse pidevalt relvaga, kui vend peab haarangetest põgenema – see jätab oma jälje,” jätkas Grete Tamm.

Praksuv lõke, “metsakohin”, Lembit Kopso akordionimäng ning muidugi maa sisse ehitatud askeetlik punker ise andsid avamisele tulnutele aimu metsavenna elu mõnest tahust.

Maa sisse ehitatud punkril on kaks meetrit sügavust, 1,9 meetrit laiust ja 2,8 meetrit pikkust. Sinna mahuvad nari ja ahi. “Tänapäevased päästeametid nõuded näevad ette ka suitsuandurit ja ahju lähedale tuletõkkeplaati, et ahju kasutamine oleks turvaline,” märkis

MARIANNE LOORENTS

Lebavere metsas avasid metsavennapunkri kaane Heili Tammus Väike-Maarja Muuseumisõprade Seltsist ja Heiki Magnus Eesti Endiste Metsavendade Liidust – huvilised on oodatud külastama.

Punker on võimalus saada mingigi ettekujutus nende jaoks, kes ei ole metsavendluse juttudega üles kasvanud.

GRETE TAMM

metsavendade järeltulija

punkri taastamist eest vedanud Väike-Maarja Muuseumisõprade Seltsi juhatuse liige Heili Tammus, kes avaldas lootust, et sellest paigast saab ühtlasi oluline turismiobjekt. Kel soovi, saab ahju kütta ja ka punkris ööbida, kui ta seltsi kaudu enne teavitab, samuti võib seltsi kaudu kutsuda güidi rühmadele metsavendade elust rääkima. RMK metsarajale plaanitakse panna lähiajal aga viit, mis juhatab läheduses oleva metsavennapunkri.

Punkri taastanud Borkholm Ehitus OÜ juht Tanel Pukk ütles, et kõige keerulisem oli metsa materjali transportimine, kolme mehega kulus ehitamiseks kaheksa tööpäeva.

Punkri taastamine ja Väike-Maarja kirikus mälestustahvli avamine sai teoks tänu Eesti Endiste Metsavendade Liidu rahastamisele. Liidu juht Heiki Magnus märkis, et mälestustahvleid on nad paigutanud mitmesse Eesti kirikusse, et need oleks metsavendade mälestamise kohaks, kuhu lähedased saaksid kokku tulla ja kus ka aeg-ajalt mälestusteenistusi peetakse.

“Need, kes laupäeval pilvepiirilt alla vaatasid – need lapsed, naised, mehed, kes Eesti eest elanud ja elu andnud on –, küllap nemad vaatasid alla just Väike-Maarja peale ja said selge veendumusega öelda, et nende võitlus ei olnud asjata,” rääkis Heiki Magnus.

Kurja vastu tuleb võidelda

Metsavendluse ajaloo päeval Väike-Maarja kirikus mälestusteenistuse pidanud praost Tauno Toompuu tõi paralleeli samal päeval tähistatud usupuhastuspühaga, mis sai alguse Martin Lutherist.

“Üks sõjapealik pöördus Lutheri poole ning küsis, kas ka sõjamehed võiksid öndsaks saada,” rääkis Toompuu ning tõdes, et sama küsimuse ees olid ka need Eesti mehed, kes metsas omal ajal vabadusvõitlust jätkasid.

Lutheri vastus küsimuse esitanud sõjapealikule kõlas, et kurja ja väära vastu tuleb võidelda.

“Kurja vastu tuleb astuda, enesekaitseks tuleb tõusta. Meile on kingitud meie elu, meie pere, maa ja rahvas, rahvuslik identiteet. See on and, seda ei tohi niisama ära anda, selle eest tuleb võidelda,” kõneles Toompuu.

Justiitsminister Raivo Aeg nimetas oma kõnes, et sageli öeldakse, et Eesti taastas oma iseseisvuse 1991. aastal veretult, kuid see on tõsi ainult siis, kui peame silmas laulvat revolutsiooni. “Aga selle pika võitluse algus 1940. aastatel oli väga verine ja ohvriterohke,” rääkis Aeg. Ta nentis, et suur osa sellest sõjast peeti metsades ning Virumaa oli metsavendade vastupanuvõitluse üks kangemaid kantse.

“Meil kõigil, kes me naudime täna elu vabas Eestis, lasub kohustus jäädvustada nende mälestus, kes kaotasid oma elu meie vabaduse eest,” ütles minister Raivo Aeg. (VT)